

فصل نامه تعالی منابع انسانی

دوره دوم، شماره سوم، پاییز ۱۴۰۰

صفحات ۹۴-۱۱۰

نوع مقاله: پژوهشی

بازنمای موانع و راهکارهای استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان

فرانک موسوی* ۵ سعیده کولیوند ۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۳/۳۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۱/۱۰

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی موانع و راهکارهای استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان از دیدگاه متخصصان مجری آموزش الکترونیکی بصورت روش توصیفی-پیمایشی انجام شده است. در این پژوهش از روش نمونه گیری هدفمند استفاده شده و گردآوری اطلاعات از طریق پرسشنامه "محقق ساخته" انجام گرفته است. بر اساس مبانی نظری، هشت مانع در آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان شناسایی و مورد پرسش قرار گرفت. روایی این پرسشنامه توسط اساتید راهنما تأیید شده است. برای سنجش پایایی پرسشنامه برای یک گروه نمونه ۴۰ نفره اجرا و پایایی آن با محاسبه ضریب آلفای کرانباخ تعیین شده است. پس از اجرای نهایی تجزیه و تحلیل داده ها در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی صورت گرفت. یافته های این پژوهش نشان می دهد که متخصصان آموزش الکترونیکی، از میان موانع هایی که مورد پرسش قرار گرفت بر اساس جدول رتبه بندی فریدمن موانع سازمانی (۵/۰۶) درصد مهم ترین و موانع مالی با (۳/۷۵) درصد کم اهمیت ترین موانع به شمار می روند. از جمله راهکارهایی که برای غلبه بر این موانع ارائه شده می توان به راهکارهای سازمانی (۵/۱۹) درصد، حقوقی (۴/۷۸) درصد، فنی، (۴/۷۲) درصد و اجرایی (۴/۷۰) درصد اشاره کرد.

واژه های کلیدی: معلمان، آموزش ضمن خدمت الکترونیکی، موانع، راه کارهای یادگیری الکترونیکی.

۱ دانشیار گروه مدیریت آموزشی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران (نویسنده مسئول).

frnkmosavi@yahoo.com

۲ گروه تکنولوژی آموزشی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران.

مقدمه

پیشرفت روزافزون فناوری اطلاعات موجب تغییرات بسیار در زمینه آموزش و یادگیری در سطح مراکز آموزشی دنیا گردیده است و با ظهور تکنولوژی‌های نوین و ایجاد مراکز آموزش الکترونیکی، آموزش و یادگیری الکترونیکی جای خود را در این مراکز باز کرده است. ویژگی قرن حاضر این است که شبکه‌های ارتباطات وجود محیط‌های مجازی را ممکن می‌کند در حالی که سابقاً فقط در رویاها و تصورات وجود داشتند. عواملی چون کاهش هزینه آموزش، سهولت حضور در کلاس‌های آن لاین، تنوع دروس، زمان انتخاب دروس، کاهش هزینه‌های رفت و آمد و انعطاف پذیری زیاد آموزش الکترونیکی در گسترش این تکنولوژی مؤثر بوده‌اند (عمادی، ۱۳۸۶، ص ۲۵۰). از طرفی استقبال دانش‌آموزان و دانشجویان از این شیوه نوین آموزشی در گسترش آن بی‌تأثیر نبوده است چرا که یادگیری الکترونیکی با توان بالا برای آموزش کارآمد و مؤثر قادر است تا دانش مورد نیاز را در هر محل و در سریع‌ترین زمان ارائه نماید. محیط‌های مجازی بدون محدودیت‌های زمانی و مکانی عناصر تفکر را توسعه می‌دهند و خاصیت یادگیری را ایجاد می‌کنند کاری که در بسیاری از مراکز آموزش سنتی بامشکل رو به روست. به دلیل محدودیت‌های شیوه سنتی آموزش و داشتن مشکلاتی، توجه به روش‌های نوین ضروری است. در روش‌های نوین، آموزش مجازی و الکترونیکی محوریت دارد. اجرای این فرایند در کشور ما با چالش‌هایی روبرو است. در این پژوهش برخی از موانع از جمله چالش‌های فرهنگی، مالی، حقوقی و سازمانی شناسایی و برای غلبه بر آنها راهکارهایی ارائه شده است. آموزش ضمن خدمت معلمان عنصری بسیار مهم برای اجرای برنامه‌های آموزشی کشور است. تجهیز این نهاد به فناوری‌های جدید، کارایی آن را بصورت چشمگیری افزایش می‌دهد. یکی از آخرین یافته‌ها در حیطه‌ی آموزش، آموزش الکترونیکی و مجازی است. بهره‌گیری از این شیوه نوین در جهت اهدافی مانند بهبود روش‌های تدریس معلمان و ارتقای شغلی آنها، نقش اساسی دارد. آموزش ضمن خدمت الکترونیکی نه تنها در آموزش و پرورش بلکه در آموزش عالی نیز می‌تواند رهگشا و تأثیر گذار باشد. با توجه به افزایش روزافزون تقاضا برای تحصیل در آموزش عالی و عدم توانایی دانشگاه‌ها برای رفع تقاضا، استقرار نظام آموزش الکترونیکی و دانشگاه مجازی کمک مؤثری برای رفع این مشکل است. بدیهی است که اجرای برنامه‌های جدید آموزشی و نهادینه شدن آنها، با موانعی از جمله چالش‌های فرهنگی محدودیت‌های مالی روبرو است. در این پژوهش برای رفع این موانع راهکارهایی ارائه شده است. آموزش ضمن خدمت معلمان عنصری بسیار مهم و کلیدی برای اجرای برنامه‌های آموزشی کشور است که در پی تحقق اهدافی مانند: بالا بردن سطح دانش و مهارت شغلی، ایجاد تخصص‌های لازم متناسب با رشته آموزشی، بهبود روش‌های تدریس، ایجاد روحیه مطالعه و پژوهشگری و نوآوری، زمینه‌های مناسب رشد جهت ارتقای شغلی و ایجاد زمینه‌های لازم برای انطباق کارکنان متناسب با تغییرات می‌باشد تا بتوان به فواید آموزش‌های شغلی دسترسی پیدا کرد (فتحی و اجارگاه ۱۳۷۶: ۴۲). امروزه در سازمانهای پیشرو از آموزش ضمن خدمت به عنوان یک استراتژی اساسی برای حفظ، نگهداری و به روز رسانی دانش، مهارت، نگرش، صلاحیت‌ها و شایستگی‌های افراد نام برده می‌شود. آموزش ضمن خدمت در اصلاح و تحول نظام آموزشی نقش مهمی را ایفا می‌کند. با توجه به افزایش روزافزون تقاضا برای آموزش عالی و عدم توانایی دانشگاه‌ها برای پوشش این تقاضا، نیاز به راهکارهای مناسب جهت حل این مشکل احساس می‌شود یکی از مواردی که می‌تواند کارساز باشد استقرار دانشگاه مجازی در داخل

کشور است، که در برنامه پنج ساله سوم و چهارم توسعه اقتصادی کشور نیز به این امر تأکید شده است و تلاش چشمگیری برای رواج و ایجاد دانشگاه‌های مجازی و زیر ساخت‌های لازم برای فعالیت این دانشگاه‌ها شروع شده است. به طوری که هم اکنون وزارت علوم تحقیقات و فناوری طرح ملی توسعه دانشگاه‌های مجازی در کشور را به امید همگانی کردن آموزش عالی، شکوفایی استعداد های افراد خارج از قلمرو رسمی دانشگاه‌ها، کاهش تعداد متقاضیان ورود به دانشگاه از طریق کنکور، کاهش هزینه‌های مسافرت‌های بین شهری، گسترش مرزهای دانش به فراسوی محدودیت‌های سنتی، حرکت در زمینه کوچک سازی دانشگاه‌ها، افزایش توان رقابت علمی کشور، همگامی با کاروان جهانی علم و ارتقای علمی در قرن حاضر دنبال می‌کند (طرح ملی توسعه دانشگاه‌های مجازی، ۱۳۸۲). هم‌چنین، مراکز آموزش الکترونیکی امروزی را می‌توان همانند اولین مدرسه‌هایی دانست که پس از مکتب‌خانه توسعه یافتند. یک مرکز آموزش الکترونیکی عالی در عصر حاضر حکم دارالفنونی را در قرن ۲۱ دارد که سیستمی جدید، روشی متمایز و چالش‌های خاص خود را دارد. هر تغییری در مرحله گذار خود تا نهادینه شدن با مشکلاتی چون مقاومت مردم و مسئولین مواجه است. تغییر در روش یادگیری دانشجویان، تغییر در روش تدریس مدرسان و تغییر در برنامه‌ریزی درسی، تغییر در روش‌های ارزشیابی و مدیریت نمونه‌های بارز چالش‌های پیش‌روی پذیرش و موفقیت آموزش الکترونیکی در جهان است. یکی از مهم‌ترین این چالش‌ها بالا بودن میزان افت تحصیلی دانشجویان در آموزش الکترونیکی است. افت تحصیلی بین ۲۰ تا ۷۵ درصد در برخی پژوهش‌ها گزارش شده است (موسی، ۲۰۰۳). این آمار به مراتب کمتر از آموزش‌های حضوری می‌باشد. این مشکل از اوان فراگیر شدن آموزش‌های الکترونیکی در دانشگاه‌ها توجه متخصصان و تصمیم‌گیران را به خود جلب کرده است. بدون شک یکی از دلایل افت تحصیلی بالا نو پا بودن این نوع آموزش است و انتظار می‌رفت با گذشت زمان این افت کاهش یابد، اما نتایج تحقیقاتی که به اوایل قرن بیست یکم بر می‌گردد و اینک بیش از یک دهه از آن می‌گذارد، نشان می‌دهد در مقوله افت تحصیلی تغییر چندانی حاصل نشده، این در حالی است که با توسعه زیرساخت‌های شبکه‌ای به طور قابل توجهی دسترسی به اینترنت برای یادگیرندگان و مدرسان فراهم شده است. با این وجود نه تنها افت تحصیلی دانشجویان کاهش نیافته است بلکه در برخی از پژوهش‌ها، برخلاف انتظار با گذشت زمان این افت تحصیلی بیشتر نیز شده است (پارک و چوی، ۲۰۰۹). هرچند هیچ موسسه رسمی میزان افت تحصیلی در آموزش الکترونیکی را گزارش ننموده است؛ اما پژوهش‌های پراکنده، اعداد و ارقام متفاوتی گزارش کرده‌اند. برخی، نرخ ماندگاری در آموزش‌های مبتنی بر وب را ۱۰ تا ۲۰ درصد از آموزش‌های متداول کمتر گزارش کرده‌اند (دوهرتی، ۲۰۰۶). ضرورت آشنایی معلمان با شیوه‌های گوناگون آموزش و گذراندن دوره‌های ضمن خدمت بر کسی پوشیده نیست. با این همه، روش‌ها و رویکرد های سنتی به دلایلی از جمله بالا بودن هزینه، به روز نبودن مفاهیم، هدر رفتن زمان، تکیه بر کتاب‌های درسی، کمبود فضای آموزشی و... کارایی لازم را نداشته و ثمر بخش نبوده است. در این راستا بهره‌گیری از رویکرد ها و روش‌های نوین می‌تواند راهگشا بوده و بر بسیاری از موانع و مشکلات روش‌های سنتی فائق آید. در رویکرد های جدید، آموزش مجازی و الکترونیکی محوریت دارد و نقش عمده‌ای ایفا می‌کند. آموزش الکترونیکی مبتنی بر امکانات، تجهیزات و زیرساخت‌های خاصی است و با ایجاد شبکه‌های ارتباطی می‌تواند در هر زمان و مکان به برنامه‌های

آموزشی دسترسی پیدا کند و فرصت های فراگیری سازمان یافته ای در اختیار معلمان قرار دهد. در این رویکرد، برخلاف روش های سنتی، حضور فیزیکی معلم، ملاک نبوده و آموزش او از راه دور نیز امکان پذیر است. بنابراین توجه به آموزش الکترونیکی معلمان ضرورتی ناگزیر است و کوشش های فراگیر و مؤثری باید در استقرار و بهره گیری از آن به عمل آید. سرعت توسعه و پذیرش فناوری اطلاعات و ارتباطات با سایر فناوری ها قابل قیاس نیست، به عنوان مثال بعد از اختراع رادیو ۳۸ سال طول کشید تا ۵۰ میلیون نفر از آن استفاده کنند، این مدت زمان برای تلویزیون ۱۳ سال و برای رایانه های شخصی ۱۶ سال به طول انجامید، حال این که این مدت زمان برای پذیرش و به کارگیری اینترنت ۴ سال بوده است (والش 1، ۲۰۱۱). این توسعه سریع و چشم گیر عرصه های مختلف صنعت، کشاورزی و خدمات را تحت تأثیر خود قرار داده است. عرصه تعلیم و تربیت و تربیت نیروی انسانی نیز از این تحولات بی نصیب نمانده است. آموزش مبتنی بر رایانه، آموزش مدیریت شده توسط رایانه، آموزش به کمک رایانه، آموزش مبتنی بر وب، کارآموزی مبتنی بر وب، یادگیری مبتنی بر وب، یادگیری ارتقاء داده شده توسط وب، خودآموزهای مبتنی بر وب، سیستم های آموزشی مبتنی بر وب، آموزش مبتنی بر اینترنت، یادگیری بر خط، یادگیری مجازی و مفاهیمی از این قبیل هر چند تفاوت های اندک و بعضاً قابل توجهی با هم دارند، اما همه ی آنها در نظام های آموزشی مطرح هستند. تمام این مفاهیم زیر پوشش چتر بزرگتر یادگیری الکترونیکی قرار می گیرند (آنوینا؛ ۲۰۰۵). این آموزش ها با شعارهایی چون فرصت های برابر آموزشی، ارتقاء کیفیت آموزشی، یادگیری در هر زمان و هر مکان، نوید تحول شگرفی را در نظام های آموزشی می دهد. به گزارش موسسه جر (۲۰۰۳) در سال ۲۰۰۱ در آمریکا ۱۶۸۰ موسسه آموزشی بیش از ۵۴۰۰۰ درس را به روش برخط ارائه می داده اند. آخرین آمار منتشر شده توسط مرکز ملی آمار آموزشی آمریکا، در سال ۲۰۰۸، نشان می دهد در سال تحصیلی ۲۰۰۷-۲۰۰۶، ۶۶٪ از مراکز آموزش عالی این کشور آموزش خود را به روش از راه دور ارائه می دهند. اهمیت توجه به آموزش های از راه دور الکترونیکی و برخط زمانی مشخص می شود که ۷۷ درصد این دانشگاه ها آموزش خود را به روش برخط و ۱۲٪ به روش آموزش تلفیقی ارائه می کنند و فقط ۱۲٪ از آنها آموزش خود را در قالب های سنتی آموزش می دهند. این بدان معناست که حدود ۹۰٪ از مراکز آموزش عالی آمریکا از آموزش الکترونیکی در سیستم آموزش از راه دور خود استفاده می کنند. این آمار توسعه چشم گیر فقط مربوط به آمریکا نمی شود، کشورهایمانند استرالیا به دلیل سابقه زیاد در آموزش از راه دور به وفور از آموزش های الکترونیکی استفاده می کنند. هر چند آمار دقیقی از آموزش الکترونیکی در ایران توسط مراکز رسمی چون مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی منتشر نشده است اما بیش از ۱۰ دانشگاه دولتی و چندین مراکز آموزش عالی خصوصی به آموزش خود را تماماً الکترونیکی ارائه می کنند. البته کمتر دانشگاهی را می توان یافت که به صورت تک درس برخی از دروس خود را به روش الکترونیکی ارائه نداده باشند. توسعه کمی آموزش الکترونیکی به عنوان یک روش جدید آموزش از راه دور با چالش های فراوانی مواجه است. توجه به برخی از چالش ها مخصوص کشورهای در حال توسعه و برخی نیز دغدغه مشترک تمام کشورها است. موضوعاتی مانند بومی سازی فناوری ها و چالش های حقوقی و قانونی و یا ضعف در شبکه ها و

بازنمای موانع و راهکارهای استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان

زیر ساخت‌های ارتباطی را می‌توان چالش منحصر به کشورهای در حال توسعه دانست. یکی از چالش‌های موجود در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه در مدیریت آموزش الکترونیکی با آن مواجه هستند مسئله بررسی موانع و راه کارهای استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی است. موانع و راه کارهای استقرار آموزش الکترونیکی، همزمان با همه گیر شدن آموزش‌های از راه دور غیرالکترونیکی در دهه هفتاد توجه تصمیم‌سازان آموزش از راه دور را به خود جلب کرد. با فراگیر شدن آموزش‌های از راه دور الکترونیکی در آغاز قرن بیست یکم، با در همتیدگی فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی با آموزش‌های از راه دور و توسعه خیره کننده فناوری نوین ارتباط همزمان، انتظار می‌رفت پدیده استقرار نظام آموزش الکترونیکی در مدارس در آموزش‌های از راه دور مرتفع شود، در مبحث بیان مسأله این پژوهش ارائه شد که، بررسی موانع و ارائه راه کار اساسی برای استقرار این نظام در مدارس کشور به عنوان یک معضل اساسی باقی مانده است و ضرورت تبیین نظریه یا مدلی برای تبیین و تضمین موانع و ارائه راه کار در سیستم الکترونیکی بیش از پیش احساس می‌شود، در این پژوهش به آن خواهیم پرداخت.

محمدی، مهدی زاده و فتح الهی (۱۳۹۲) در پژوهشی درباره ارزیابی آمادگی سازمان‌های فرهنگی و آموزشی استان ایلام برای کاربرد نظام آموزش ضمن خدمت الکترونیکی به ای نتیجه رسیدند که آمادگی سازمان‌های مورد مطالعه از ابعاد فرهنگی (با میانگین ۲/۴۴ از ۵)، ساختاری (با میانگین ۲/۱۴ از ۵)، منابع انسانی (با میانگین ۲/۰۸ از ۵)، فنی و تجهیزاتی (با میانگین ۱/۹۳ از ۵) و در مجموع، آمادگی کلی (با میانگین ۲/۳۳ از ۵) پایین تر از متوسط بوده و در حد مطلوب قرار ندارد.

علوی، شریعتی (۱۳۸۷) در پژوهشی درباره ی "رضایت کارکنان دانشگاه علوم پزشکی از دوره های آموزش ضمن خدمت الکترونیکی" به این نتیجه رسیدند که آموزش ضمن خدمت الکترونیکی در حد قابل توجهی را ضی بودند و رضایت آنه از دوره های آموزش الکترونیکی به طور کلی تحت تأثیر ویژگی های زمینه ای نظیر میزان تحصیلات، مدرک تحصیلی، نوع استخدام، تحصیلات و سابقه کار قرار داشت. با توجه به کمتر بودن نسبی میزان رضایت از محتوای دوره های آموزشی نسبت به سایر مقوله های مربوط به رضایت، ارتقای کیفیت محتوای این دوره ها، ضروری به نظر می رسد.

بختیاری، احمدی (۱۳۸۶) در پژوهشی درباره (میزان اثربخشی آموزش های ضمن خدمت فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) معلمان دوره ی متوسطه ی شهر اصفهان به این نتیجه رسیدند که آموزشهای ضمن خدمت فناوری اطلاعات و ارتباطات در سه بعد اصلی (ارتقای آشنای با رایانه ، استفاده از اینترنت، ارتقای فراگیری دولت الکترونیک) کمتر از سطح متوسط اثربخش است.

یارمحمدزاده، یاریقلی، دوستی الوانق (۱۴۰۰) نتایج تحلیل ادراکات معلمان پیرامون آموزش ضمن خدمت مجازی نشان دهنده ی ۹ مضمون اصلی بود که عبارت اند از: قابلیت دسترسی فارغ از زمان و مکان، بهینه بودن، تناسب با روشهای آموزشی و فناوریهای نوین، حمایت‌های سازمانی، مشکلات محتوایی، مشکلات اجرایی، مشکلات ارزشیابی، مشکلات منابع انسانی؛ نداشتن زیرساختهای لازم. با توجه به این نتایج می توان گفت، بهره گیری از نظام آموزش مجازی در دوره های آموزش ضمن خدمت، می تواند برخی از مشکلات و ناکارآمدی های آموزش ضمن خدمت حضوری معلمان از جمله همگام نبودن

آموزش با تغییرات کتب درسی، محدودیتهای زمان، مکان و منابع آموزشی را برطرف کرده و راه را برای پیدایش شیوه های نوین آموزش معلمان مانند شیوه های الکترونیکی و مجازی هموار نماید.

ربعی (۱۳۸۸) به بررسی اثربخشی دوره های آموزش مجازی از دیدگاه اساتید و دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد در سال ۸۷ پرداخته که یافته ها نشان داد از نظر اساتید محتوای دوره های مجازی، اثربخشی دوره ها از نظر سازماندهی مواد آموزشی، بازخورد های ارائه شده، انعطاف پذیری دوره، میزان حجم کاری، ارزشیابی و اثربخشی کلی دوره در حد مطلوب بوده و فعالیت های یاددهی یادگیری و طراحی صفحات وب، کمک رسانی به دانشجویان، ایجاد انگیزه در حد متوسط بودند، در حالیکه از نظر دانشجویان، طراحی صفحات وب و حجم کاری مطلوب، سازماندهی مواد در حد متوسط، اثربخشی فعالیت های یاددهی یادگیری، کمک رسانی، ایجاد انگیزه، ارزشیابی و اثربخشی کلی دوره نامطلوب ارزیابی شد به طور کلی اساتید نظرات مثبت تری در مورد آموز شهای مجازی داشتند و بین نظرات دانشجویان مرد و زن، شاغل و غیر شاغل و به تفکیک معدل تفاوت معناداری وجود نداشت.

یعقوبی (۱۳۸۷) به بررسی ویژگی های مطلوب مدنظر دانشجویان و اعضای هیات علمی در یادگیری الکترونیکی در آموزش عالی پرداخته که از دیدگاه دانشجویان در بین ویژگی های مطلوب برای دانشجویان دوره های مجازی اعتماد به نفس و مسئولیت پذیری، مشارکت و خلاقیت، مهارت در فناوری اطلاعات و عوامل انگیزشی از اولویت برخوردارند و مدیریت و تشویق، تعامل مجازی، پشتیبانی از دانشجویان، تعهد الکترونیکی، تأمین محیط تعاملی و نگرش مثبت به یادگیری الکترونیکی مهمترین ویژگی های مطلوب برای اعضای هیات علمی در یادگیری الکترونیکی هستند.

فراهانی (۱۳۸۰) در تحقیقی با عنوان مقایسه عملکرد تحصیلی دانشجویان تربیت بدنی نظام حضوری با آموزش از راه دور به مقایسه سطح یادگیری دانشجویان تربیت بدنی در نظام حضوری و از راه دور پرداخته و نتایج مطالعه او نشان داد که سطح یادگیری دانشجویان از راه دور نسبت به دانشجویان حضوری در دروس علوم انسانی بالاتر و در دروسهای نظری با ماهیت علوم پایه پایین تر بوده است.

نصیری و فتحی و اجارگاہ (۱۳۸۸) در پژوهش خود تحت عنوان بررسی شرایط، منابع و امکانات مورد نیاز استقرار آموزش الکترونیکی در وزارت آموزش و پرورش کشور با بررسی نظرات ۱۹ نفر از متخصصین آموزش مجازی به این نتیجه رسیدند که استقرار یک آموزش الکترونیکی به منابع فنی، مالی، انسانی، کالبدی و شرایطی چون فرهنگ سازمانی مناسب نیاز دارد که در این راستا توجه به عوامل محدود کننده و عوامل تسهیل کننده نیز ضروری به نظر می رسد.

اسفندیاری مقدم (۱۳۸۷) با بررسی امکان اجرای آموزش مجازی برای شاغلین بخش کشاورزی استان تهران از نظر کارشناسان و مربیان آموزشی به این نتیجه رسید که مکان اجرای آموزش مجازی برای شاغلین بخش کشاورزی در تهران وجود دارد. اهمیت الزامات (عوامل انسانی، زیرساختی، فنی، اعتباری و کالبدی) اجرای آموزش برای شاغلین بخش کشاورزی مورد تأیید اساتید و صاحب نظران آموزش قرار گرفت و اجرای آموزش مجازی به هر دو روش همزمان و غیر همزمان امکان پذیر می باشد.

سراجی و عطاران (۱۳۸۸) در پژوهشی با عنوان بررسی تأثیر مشارکت در وبلاگ نویسی به عنوان یک فعالیت یادگیری بر تجارب یادگیری دانشجویان دبیری، به این نتیجه رسیدند که نظردهی در وبلاگ به عنوان فعالیت یادگیری مهارتهای فناورانه، قابلیت‌های شناختی، یادگیری موضوعی و مهارتهای پژوهشی را در دانشجویان توسعه می‌دهد.

شهبازی (۱۳۸۵) پژوهشی با عنوان (بررسی میزان بهره‌گیری دبیران مقطع متوسطه ی شهر اصفهان از فناوری اطلاعات و ارتباطات و راههای گسترش آن) انجام داد. نتایج حاصل از این بررسی نشان داد که میزان آشنایی و کاربرد رایانه در زمینه ی آموزشی، پژوهشی و ارتباطی به صورت پلکانی قرار دارد، یعنی کمترین آشنایی و کاربرد در زمینه ی برقراری ارتباط، پس از آن در زمینه ی پژوهش و در نهایت در آموزش بوده است.

کارلسون و گادیو (۲۰۰۲) پیشنهاد کردند که پذیرش و کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات معلمان در اجرای برنامه‌ی درسی و ایجاد نوآوری‌های آنها نقش بسیار مهمی دارد، پس آموزش ضمن خدمت معلمان از عوامل اساسی به حساب می‌آید. پلی‌گرام و اندرسون (۱۹۹۹) یک ارزیابی جهانی از کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در یادگیری انجام دادند. آنها به این نتیجه رسیدند که بیشتر کشورها از دوره‌های آموزش عمومی مهارتهای فنی پایه و هماهنگ کننده ی رایانه در کارگاه مدارس برخوردارند.

ویلیامز (۱۹۹۸) در پژوهشی درباره‌ی (مهارتهای فناوری اطلاعات و ارتباطات و نیازهای عملی معلمان اسکاتلند) به این نتیجه رسید که استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در معلمان اسکاتلند نسبتاً پایین است. با وجود اینکه مدارس متوسطه ی اسکاتلند از اینترنت و پست الکترونیک به میزان اندکی استفاده می‌کردند، ولی از نرم افزارهای کاربردی نظیر میکرو سافت word استفاده بیشتری می‌کردند.

بروور، جونز و استوت (۲۰۰۱) گزارش کردند که بیشتر کشورهای پیشتاز در عرصه فناوری اطلاعات و ارتباطات به منظور به کارگیری این فناوری در آموزش و پرورش به ویژه از طریق دانش آموزان و دبیران از راهکارهای آموزش (فرهنگ سازی و اطلاع رسانی) استفاده کرده اند. به طور مثال آموزش و پرورش در فنلاند، انگلستان و امریکا طرح جامع آموزش دبیران با اهداف دقیق را طی یک دوره مشخص اجرا می‌کند. (به نقل از مریم بختیاری، غلامرضا احمدی، ۱۳۸۶).

بور، چین و چانگ (۲۰۰۰) در پژوهشی با عنوان یادگیری وب محور، ابعاد تفاوت‌های فرهنگی به بررسی این سؤال پرداخت که چگونه تمایزات فرهنگی، طرز تلقی دانشجویان را از یادگیری وب محور تحت تأثیر قرار می‌دهد؟ نتایج نشان داد که یادگیری وب محور بین دانشجویان آسیایی و آنگلو ساکسون (استرالیا، انگلیس، ایرلند شمالی، نیوزلند و اسکاتلند) محبوب است. هر دو گروه، یادگیری وب محور را ایده‌ای نوین و ابداعی برای تسهیل در امر آموزش می‌دانند. دانشجویان آنگلو ساکسون با خیال آسوده‌تر و اطمینان بیشتری از مواد وب محور استفاده می‌کنند و به لحاظ میزان دسترسی به امکانات اینترنتی، دانشجویان آنگلو ساکسون در صدر قرار دارند.

مورالد، لارسن و مورنو^۷ (۲۰۰۲) در پژوهشی به مقایسه عملکرد و موفقیت دانشجویان در دوره های مبتنی بر وب در مقابل عملکرد و موفقیت آنها در کلاس سنتی پرداختند. در این پژوهش طی مراحل نمرات دانشجویان در سه آزمون ثبت شد و نتایج نشان داد بین موفقیت و عملکرد دانشجویان در کلاسهای سنتی و اینترنتی تفاوتی وجود دارد.

پژوهشی تحت عنوان عوامل موفقیت برای پیشرفت مدیریت دانش در آموزش مجازی توسط آگونور در سال (۲۰۰۲) انجام شد. وی تلاش نمود تا عوامل مهم موفقیت را که به صورت فعال، دانش را مدیریت می کنند. برای توسعه دوره های مجازی تدوین نماید. نتایج تحقیق نشان داد که آموزش مجازی توانایی یادگیری در هر مکان و در هر زمان را به فراگیر اعطا می کند و حتی به سرعت یادگیری هر فرد نیز توجه دارد. علاوه بر این، در این آموزش خود فراگیر تصمیم گیرنده است و می تواند با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با اساتید و دانشجویان ارتباط برقرار کند.

المقبل^۸ (۲۰۰۲) به بررسی آموزش از راه دور در عربستان سعودی پرداخته است. نتایج مطالعه ی وی نشان داد که به نظر شرکت کنندگان در این تحقیق، برای برخی از دوره هایی که از سوی دانشکده فنی ارائه می گردد به آموزش از راه دور نیاز است. آنها اظهار نموده بودند که اینترنت بهترین راه ارائه آموزش از راه دور به فراگیران می باشد (نصیری، ۱۳۸۳، ۱۴۱). ویلم^۹ (۲۰۰۳) در تحقیقی که تحت عنوان "یادگیری مجازی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه ایالت لوان" انجام داده است، به این نتیجه دست یافت که اکثر دانشجویان از کلاسهای مجازی تجربه مثبت داشته و بیان کرده اند که در کلاسهای مجازی بیشتر از کلاسهای چهره به چهره یاد گرفته اند.

کیم^۹ (۲۰۰۵) در تحقیقی با عنوان انگیزش بزرگسالان در یادگیری الکترونیکی نتیجه گرفت که بزرگسالان شرکت کننده در دوره های یادگیری الکترونیکی هدف خود را بهبود و وضعیت شغلی خود می دانند و دلایل انتخاب یادگیری الکترونیکی را انعطاف پذیری و راحتی آن ذکر کرده اند.

اوری^{۱۰} (۲۰۰۵) مطالعه ای با هدف بررسی نگرش دانشجویان به یادگیری الکترونیکی در دوره های منتخب آموزش کشاورزی انجام داد. نتایج به دست آمده نشان داد که دانشجویان مفاهیم پایه را خیلی زود فرا می گیرند و به کمک کمتری از سوی آموزشگران نیازمندند.

در این پژوهش تلاش شده است تا به شناسایی موانع و راهکارهای فرهنگی، فنی، حقوقی، شناختی، اجرایی، آموزشی، سازمانی و مسایل مالی دوره های آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان از دیدگاه متخصصان مجری آموزش الکترونیکی پردازد. لذا در این مقاله به سئوالات زیر پاسخ داده خواهد شد.

۱. موانع فرهنگی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان ناحیه دو آموزش و پرورش از دیدگاه متخصصان چند درصد است؟

۷. Morald, Larsen & Moreno

۸. Wilhelm

۹. kim

۱۰. Aury

بازنمای موانع و راهکارهای استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان

۲. راهکارهای فرهنگی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان ناحیه دو آموزش و پرورش از دیدگاه متخصصان چند درصد است؟
۳. راهکارهای فنی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان ناحیه دو آموزش و پرورش از دیدگاه متخصصان چند درصد است؟
۴. موانع فنی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان ناحیه دو آموزش و پرورش از دیدگاه متخصصان چند درصد است؟
۵. راهکارهای حقوقی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان ناحیه دو آموزش و پرورش از دیدگاه متخصصان چند درصد است؟
۶. موانع حقوقی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان ناحیه دو آموزش و پرورش از دیدگاه متخصصان چند درصد است؟
۷. راهکارهای شناختی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان ناحیه دو آموزش و پرورش از دیدگاه متخصصان چند درصد است؟
۸. موانع شناختی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان ناحیه دو آموزش و پرورش از دیدگاه متخصصان چند درصد است؟
۹. راهکارهای اجرایی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان ناحیه دو آموزش و پرورش از دیدگاه متخصصان چند درصد است؟
۱۰. موانع اجرایی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان ناحیه دو آموزش و پرورش از دیدگاه متخصصان چند درصد است؟
۱۱. راهکارهای آموزشی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان ناحیه دو آموزش و پرورش از دیدگاه متخصصان چند درصد است؟
۱۲. موانع آموزشی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان ناحیه دو آموزش و پرورش از دیدگاه متخصصان چند درصد است؟
۱۳. راهکارهای سازمانی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان ناحیه دو آموزش و پرورش از دیدگاه متخصصان چند درصد است؟
۱۴. موانع سازمانی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان ناحیه دو آموزش و پرورش از دیدگاه متخصصان چند درصد است؟
۱۵. راهکارهای مالی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان ناحیه دو آموزش و پرورش از دیدگاه متخصصان چند درصد است؟

۱۶. موانع مالی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان ناحیه دو آموزش و پرورش از دیدگاه متخصصان چند درصد است؟

۱۷. ترتیب اهمیت موانع استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان ناحیه دو آموزش و پرورش از دیدگاه متخصصان چند درصد است؟

۱۸. ترتیب اهمیت راهکارهای استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان ناحیه دو آموزش و پرورش از دیدگاه متخصصان چند درصد است؟

روش شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع توصیفی - پیمایشی است. روش پیمایشی مستلزم تخصص و برنامه ریزی توأم با ابتکار، تجزیه و تحلیل و تفسیر دقیق داده ها، تهیه گزارش ماهرانه و منطقی از یافته ها است. جامعه آماری در این پژوهش متخصصان و کسانی که در زمینه آموزش ضمن خدمت الکترونیکی تجربه دارند. در این پژوهش از روش نمونه گیری هدفمند استفاده شده است و از یک جامعه ی آماری متخصصان که تعداد آنها ۴۵ نفر می باشد، نظر خواهی شده است. با استفاده از جدول مورگان، ۴۰ نفر از متخصصان و اساتید انتخاب شده و به عنوان نمونه تحقیق در نظر گرفته شد. روش جمع آوری داده ها دو پرسشنامه محقق ساخته موانع و چالش ها و پرسشنامه راهکارهای استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان در مدارس ناحیه دو است که با کمک اساتید راهنما و استفاده از منابع مورد استفاده در ادبیات موضوع در قالب نشانگرها آورده شده است. از آنجا که در زمینه موضوع این پژوهش پرسش نامه ای معیار شده وجود نداشت، از پرسش نامه محقق ساخته استفاده گردید و در نهایت از داده های مصاحبه و نیز پرسش نامه های منابع لاتین و مبانی نظری پژوهش کمک گرفته شد. برای پاسخ گویی به سوالات پژوهش از روش میدانی و ارائه پرسش نامه محقق ساخته استفاده گردید. در پرسش نامه مورد نظر، برای پاسخ گویی به هر گویه از مقیاس رتبه ای و در طیف لیکرت با پنج درجه تدوین شده است که برای هر چند درصد ارزش عددی منظور شده است. پرسشنامه موانع و چالش ها ۸ گویه و ۷۰ سؤال را پوشش می دهد. برای طبقه بندی سوالات پرسشنامه از طیف لیکرت استفاده شده که محقق متناسب با موضوع پژوهش تعدادی گویه در اختیار پاسخگو قرار می دهد تا میزان گرایش خود را درباره ی آن مشخص نماید. طیف از میزان خیلی زیاد تا خیلی کم کشیده می شود. همچنین پرسشنامه راهکارها نیز از ۸ گویه و ۳۶ سؤال را پوشش می دهد. برای طبقه بندی سوالات این پرسشنامه نیز از طیف لیکرت استفاده شده که محقق متناسب با موضوع پژوهش تعدادی گویه در اختیار پاسخگو قرار می دهد تا میزان گرایش خود را درباره آن مشخص نماید. طیف از میزان خیلی زیاد تا خیلی کم کشیده می شود. پایایی یک وسیله اندازه گیری است که اگر ویژگی های مورد سنجش را با همان وسیله یا وسایل مشابه دوباره اندازه گیری کنیم، نتایج حاصله تا حد مشابه دقیق و قابل اعتماد باشد. (سرمد، ۱۳۸۲، ص ۱۹۵). ابتدا متغیرها به صورت عملیاتی تعریف شده اند و در ادامه سوالات از آن ها استخراج گردیدند برای محاسبه هماهنگی درونی ابزار از جمله پرسشنامه ها یا آزمون هایی که خصیصه های مختلف را اندازه گیری می کنند، از محاسبه ضریب آلفای کرونباخ استفاده

می‌شود. ضریب آلفا بیانگر این مطلب است که سؤالات هم‌پوشانی و هم‌چنین هم‌سوئی داشته است و پاسخ‌دهندگان نیز با دقت و آگاهی به سؤالات پاسخ داده‌اند.

یافته های پژوهش

این پژوهش با عنوان «شناسایی موانع و راهکارهای استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان آموزش و پرورش ناحیه دو کرمانشاه از دیدگاه متخصصان» به روش پژوهش توصیفی - پیمایشی اجرا گردید. در این پژوهش تعداد جامعه آماری کم می‌باشد و از جامعه ی آماری متخصصان و اساتید نظر خواهی شده است. نتایج کلی پژوهش بیانگر اثرگذاری موانع و راهکارها بر استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان بود. در این پژوهش ۱۸ سوال بیان گردید. نتایج تحلیل سؤالات به صورت خلاصه با استفاده از درصد گیری به شرح زیر است:

در بررسی سوال شماره ۱ پژوهش با عنوان «بررسی موانع فرهنگی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان از دیدگاه متخصصان» نتایج نشان می‌دهد که ۳۰ درصد متخصصان براین باورند که موانع فرهنگی تأثیر زیادی در استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان دارد.

در بررسی سوال شماره ۲ پژوهش با عنوان « بررسی راهکارهای فرهنگی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان از دیدگاه متخصصان » نتایج نشان می‌دهد که ۴۷/۵ درصد متخصصان براین باورند که راهکارهای فرهنگی در استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان نسبتا مؤثر می‌باشند.

در بررسی سوال شماره ۳ پژوهش با عنوان «بررسی موانع فنی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان از دیدگاه متخصصان» نتایج نشان می‌دهد که ۳۵ درصد متخصصان براین باورند که موانع فنی تأثیر زیادی در استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان دارد.

در بررسی سوال شماره ۴ پژوهش با عنوان « بررسی راهکارهای فنی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان از دیدگاه متخصصان » نتایج نشان می‌دهد که ۶۵ درصد متخصصان براین باورند که راهکارهای فنی تأثیر زیادی در استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان دارد.

در بررسی سوال شماره ۵ پژوهش با عنوان «بررسی موانع حقوقی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان از دیدگاه متخصصان» نتایج نشان می‌دهد که ۳۲/۵ درصد متخصصان براین باورند که موانع حقوقی نسبتا در استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان مؤثر است.

در بررسی سوال شماره ۶ پژوهش با عنوان « بررسی راهکارهای حقوقی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان از دیدگاه متخصصان » نتایج نشان می‌دهد که ۵۰ درصد متخصصان براین باورند که راهکارهای حقوقی تأثیر زیادی در استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان دارد.

در بررسی سوال شماره ۷ پژوهش با عنوان «بررسی موانع شناختی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان از دیدگاه متخصصان» نتایج نشان می دهد که ۳۷ درصد متخصصان براین باورند که موانع شناختی تأثیر زیادی در استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان دارد.

در بررسی سوال شماره ۸ پژوهش با عنوان «بررسی راهکارهای شناختی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان از دیدگاه متخصصان» نتایج نشان می دهد که ۵۵ درصد متخصصان براین باورند که راهکارهای شناختی تأثیر زیادی در استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان دارد.

در بررسی سوال شماره ۹ پژوهش با عنوان «بررسی موانع اجرایی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان از دیدگاه متخصصان» نتایج نشان می دهد که ۳۵ درصد متخصصان براین باورند که موانع اجرایی نسبتاً در استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان مؤثر است.

در بررسی سوال شماره ۱۰ پژوهش با عنوان «بررسی راهکارهای اجرایی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان از دیدگاه متخصصان» نتایج نشان می دهد که ۴۰ درصد متخصصان براین باورند که راهکارهای اجرایی تأثیر زیادی در استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان دارد.

در بررسی سوال شماره ۱۱ پژوهش با عنوان «بررسی موانع آموزشی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان از دیدگاه متخصصان» نتایج نشان می دهد که ۳۷/۵ درصد متخصصان براین باورند که موانع آموزشی تأثیر زیادی در استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان دارد.

در بررسی سوال شماره ۱۲ پژوهش با عنوان «بررسی راهکارهای آموزشی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان از دیدگاه متخصصان» نتایج نشان می دهد که ۵۲/۵ درصد متخصصان براین باورند که راهکارهای آموزشی تأثیر زیادی در استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان دارد.

در بررسی سوال شماره ۱۳ پژوهش با عنوان «بررسی موانع سازمانی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان از دیدگاه متخصصان» نتایج نشان می دهد که ۴۰ درصد متخصصان براین باورند که موانع سازمانی تأثیر زیادی در استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان دارد.

در بررسی سوال شماره ۱۴ پژوهش با عنوان «بررسی راهکارهای سازمانی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان از دیدگاه متخصصان» نتایج نشان می دهد که ۵۵ درصد متخصصان براین باورند که راهکارهای سازمانی تأثیر زیادی در استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان دارد.

در بررسی سوال شماره ۱۵ پژوهش با عنوان «بررسی موانع مالی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان از دیدگاه متخصصان» نتایج نشان می دهد که ۳۰ درصد متخصصان براین باورند که موانع مالی تأثیر زیادی در استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان دارد.

بازنمای موانع و راهکارهای استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان

در بررسی سوال شماره ۱۶ پژوهش با عنوان « بررسی راهکارهای مالی استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان از دیدگاه متخصصان » نتایج نشان می دهد که ۵۵ درصد متخصصان براین باورند که راهکارهای مالی تأثیر زیادی در استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان دارد.

در بررسی سوال شماره ۱۷ پژوهش با عنوان «بررسی ترتیب اهمیت موانع استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان از دیدگاه متخصصان» نتایج در قالب آزمون فریدمن نشان می دهد که ترتیب اهمیت موانع بصورت زیر می باشد:

- ۱- موانع سازمانی
- ۲- موانع آموزشی
- ۳- موانع حقوقی
- ۴- موانع فنی
- ۵- موانع فرهنگی
- ۶- موانع شناختی
- ۷- موانع اجرایی
- ۸- موانع مالی

در بررسی سوال شماره ۱۸ پژوهش با عنوان «بررسی ترتیب اهمیت راهکارهای استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان از دیدگاه متخصصان» با توجه به نتایج ترتیب اهمیت راهکارها نیز بصورت زیر می باشد:

- ۱- راهکارهای سازمانی
- ۲- راهکارهای حقوقی
- ۳- راهکارهای فنی
- ۴- راهکارهای اجرایی
- ۵- راهکارهای آموزشی
- ۶- راهکارهای مالی
- ۷- راهکارهای شناختی
- ۸- راهکارهای فرهنگی

رفع موانع سازمانی موثرترین راهکار و رفع موانع فرهنگی کم اهمیت ترین راهکار می باشد.

بحث و تفسیر یافته ها

در این پژوهش نقش موانع و راهکارهای فرهنگی، فنی، حقوقی، شناختی، اجرایی، سازمانی و مالی بر استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان آموزش و پرورش ناحیه دو کرمانشاه مورد بررسی و مطالعه قرار گرفت. نتایج حاصل از پژوهش تأثیرپذیری روش آموزشی مذکور را مورد تأیید قرار داد. اگر چه مبانی نظری کار هم این نتایج را پشتیبانی می نماید. در خصوص بررسی و مقایسه ی نتایج این پژوهش با مبانی تجربی موضوع می توان نتایج پژوهش های زیر را تأییدی بر نتایج پژوهش حاضر قلمداد نمود:

ربیعی (۱۳۸۸) به بررسی اثربخشی دوره های آموزش مجازی از دیدگاه اساتید و دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد در سال ۸۷ پرداخته که یافته ها نشان داد از نظر اساتید محتوای دوره های مجازی، اثربخشی دوره ها از نظر سازماندهی مواد آموزشی، بازخورد های ارائه شده، انعطاف پذیری دوره، میزان حجم کاری، ارزشیابی و اثربخشی کلی دوره در حد مطلوب بوده و فعالیتهای یاددهی یادگیری و طراحی صفحات وب، کمک رسانی به دانشجویان، ایجاد انگیزه در حد متوسط بودند، در حالیکه از نظر دانشجویان، طراحی صفحات وب و حجم کاری مطلوب، سازماندهی مواد در حد متوسط، اثربخشی فعالیتهای یاددهی یادگیری، کمک رسانی، ایجاد انگیزه، ارزشیابی و اثربخشی کلی دوره نامطلوب ارزیابی شد به طور کلی اساتید نظرات مثبت تری در مورد آموزش های مجازی داشتند و بین نظرات دانشجویان مرد و زن، شاغل و غیر شاغل و به تفکیک معدل تفاوت معناداری وجود نداشت.

یعقوبی (۱۳۸۷) به بررسی ویژگی های مطلوب مدنظر دانشجویان و اعضای هیات علمی در یادگیری الکترونیکی در آموزش عالی پرداخته که از دیدگاه دانشجویان در بین ویژگی های مطلوب برای دانشجویان دوره های مجازی اعتماد به نفس و مسئولیت پذیری، مشارکت و خلاقیت، مهارت در فناوری اطلاعات و عوامل انگیزشی از اولویت برخوردارند و مدیریت و تشویق، تعامل مجازی، پشتیبانی از دانشجویان، تعهد الکترونیکی، تأمین محیط تعاملی و نگرش مثبت به یادگیری الکترونیکی مهمترین ویژگی های مطلوب برای اعضای هیات علمی در یادگیری الکترونیکی هستند.

نصیری و فتحی و اجارگاه (۱۳۸۸) در پژوهش خود تحت عنوان بررسی شرایط، منابع و امکانات مورد نیاز استقرار آموزش الکترونیکی در وزارت آموزش و پرورش کشور با بررسی نظرات ۱۹ نفر از متخصصین آموزش مجازی به این نتیجه رسیدند که استقرار یک آموزش الکترونیکی به منابع فنی، مالی، انسانی، کالبدی و شرایطی چون فرهنگ سازمانی مناسب نیاز دارد که در این راستا توجه به عوامل محدود کننده و عوامل تسهیل کننده نیز ضروری به نظر می رسد. با توجه به نتایج سؤالات پژوهش مبتنی بر مؤثر بودن موانع در استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان می توان گفت باید تدابیری برای برداشتن موانع فرهنگی، فنی، حقوقی، شناختی، اجرایی، آموزشی، سازمانی و مالی اندیشیده بود.

- نتایج تحلیل داده ها برای بررسی سوال نشان می دهد از دیدگاه متخصصان بترتیب موانع سازمانی، آموزشی، حقوقی و فنی نسبت به چهار مانع دیگر (فرهنگی، شناختی، اجرایی و مالی) از اهمیت بیشتری برخوردارند در نتیجه بنا به شواهد موجود، پیشنهاد می شود که :

بازنمای موانع و راهکارهای استقرار آموزش ضمن خدمت الکترونیکی معلمان

- برداشتن موانع سازمانی، آموزشی، حقوقی و فنی نسبت به چهار مانع دیگر (فرهنگی، شناختی، اجرایی و مالی) از اولویت بیشتری برخوردار باشد و در دستور کار متولیان امر قرار گیرد.
- گروه هایی از متخصصان برای ارائه راهکارها بخصوص راهکارهای سازمانی، حقوقی، فنی و اجرایی که از اهمیت بیشتری نسبت به راهکارهای آموزشی، مالی، شناختی و فرهنگی برخوردارند تشکیل گردد.

منابع و مأخذ

- اسفندیاری مقدم، محمود رضا (۱۳۸۷). بررسی امکان اجرای آموزش مجازی برای شاغلین بخش کشاورزی استان تهران از نظر کارشناسان و مربیان آموزشی، پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه تهران.
- آموزش از راه دور (اینترنت)، تاریخ مشاهده ۱۳۹۰/۵/۱، قابل دسترس از <http://jafarijafari.blogfa.com>
- بختیاری، مریم و غلامرضا، احمدی (۱۳۸۶). میزان اثر بخشی آموزش های ضمن خدمت فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) معلمان دوره ی متوسطه ی شهر اصفهان.
- دنيس، اسپارکس و استفانی، مایرش (۱۳۸۸). نگاهی جدید به آموزش های ضمن خدمت معلمان. مترجمین: هما غفوریان، شهروز فرجاد، تهران: انتشارات بال، ۱۳۸۸
- ربیعی، مهدی (۱۳۸۸). بررسی اثربخشی دوره های آموزش مجازی از دیدگاه اساتید و دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد در سال (۱۳۸۷)، پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی دانشگاه شهید بهشتی، تهران.
- سراجی، فرهاد؛ عطاران، محمد (۱۳۸۸). بررسی تأثیر مشارکت در وبلاگ نویسی به عنوان یک فعالیت یادگیری بر تجارب یادگیری دانشجویان دبیری، مجموعه مقالات چهارمین کنفرانس بین المللی یادگیری الکترونیکی، دانشگاه علم و صنعت، تهران.
- شهبازی، سوزان (۱۳۸۵) بررسی میزان بهره گیری دبیران مقطع متوسطه ی شهر اصفهان از فناوری اطلاعات و ارتباطات و راهنمای گسترش آن)) پایان نامه ی کارشناسی ارشد برنامه ریزی آموزشی دانشگاه اصفهان، دانشکده ی علوم.
- طرح ملی توسعه دانشگاه های مجازی، وزارت علوم تحقیقات و فناوری (۱۳۸۲)، دسترسی در ۱۵ خرداد ۱۳۸۶، <http://Vu.aictc.com/about.htm>.
- علوی، سیده شهره و محمد، شریعتی (۱۳۸۷) رضایت کارکنان دانشگاه علوم پزشکی شهر تهران از دوره های آموزش ضمن خدمت الکترونیکی.
- عمادی، سید رسول (۱۳۸۶). طراحی محیط های آموزش مجازی"، مجموعه مقالات همایش تبیین جایگاه تکنولوژی آموزشی در نظام تعلیم و تربیت، انجمن علمی دانشجویی و تکنولوژی آموزشی دانشگاه بوعلی سینا همدان، ص ۲۵۰.
- فتحی و اجارگاه، کورش (۱۳۸۷). برنامه ریزی آموزش ضمن خدمت کارکنان، انتشارات سمت.
- فراهانی، ابوالفضل (۱۳۸۰). نقش خودآموزی مطالعه مستقل در یادگیری درس های تربیت بدنی"، فصلنامه علمی پژوهشی المپیک، شماره ۳ و ۴، ص ۹، تهران.
- فرهادی، ربابه (۱۳۸۴). آموزش الکترونیکی پارادیم جدید در عصر اطلاعات، فصلنامه علوم و فن آوری اطلاعات، پاییز، دوره ۲۱ شماره ۱ صفحه، صص ۴۹-۶۶.
- کاظمی، حمید؛ بابایی، محمود (۱۳۸۷). کاربرد یادگیری الکترونیکی در سازمان، فصلنامه علوم و فن آوری اطلاعات، دوره ۲۴ شماره ۱.

- گریسون، دی و اندرسون، ت (۱۳۸۷). یادگیری الکترونیکی در قرن بیست و یکم. ترجمه: محمد عطاران، تهران: انتشارات مدارس هوشمند.
- مایر، ریچارد (۱۳۸۶). یادگیری الکترونیکی چند رسانه‌ای. ترجمه: مهسا موسوی، مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی، تهران: نشر دیبا.
- محمدی، اسفندیار، مهدی‌زاده، حسین، فتح‌الهی، ندا. (۱۳۹۲). ارزیابی آمادگی سازمان‌های فرهنگی و آموزشی استان ایلام برای کاربرد نظام آموزش ضمن خدمت الکترونیکی. فصلنامه علمی فرهنگ ایلام، ۱۴ (شماره ۴۰ و ۴۱)، ۱۳۱-۱۵۴.
- نصیری، فهیمه؛ فتحی واجارگاه، کوروش (۱۳۸۸). بررسی شرایط، منابع و امکانات مورد نیاز استقرار نظام آموزش الکترونیکی در وزارت آموزش و پرورش کشور، مجموعه مقالات چهارمین کنفرانس بین‌المللی یادگیری الکترونیکی، دانشگاه علم و صنعت، تهران.
- یارمحمدزاده، پیمان، یاریقلی، بهبود، دوستی الوانق، مرجان. (۱۴۰۰). واکاوی ادراکات معلمان پیرامون آموزش ضمن خدمت مجازی. فصلنامه آموزش و توسعه منابع انسانی، ۳۰ (۸)، ۱۳۴-۱۶۰.
- یعقوبی، جعفر، ملک محمدی، ایرج، ایروانی، هوشنگ، عطاران، محمد، (۱۳۸۷). ویژگی‌های مطلوب دانشجویان و اعضای هیات علمی در یادگیری الکترونیکی در آموزش عالی ایران: دیدگاه دانشجویان دوره مجازی، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، شماره ۴۷، صص ۱۷۳-۱۵۹.

- Anohina, A.(2005). Analysis of the terminology used in the field of virtual learning". Educational Technology & Society, 8(3), 91-10.
- Bauer,C., Chin, K.L. and Chang, V. (2000)."Web-based learning: Aspects of cultural differences" 8th European Conference on Information Systems, Trends in Information and Communication Systems for the 21st Century. ECIS,2000, Austria. Retrieved August 15, 2011, from <http://is2.lse.ac.uk/asp/aspecis/20000068.pdf>
- Doherty,W.(2006). "An analysis of multiple factors affecting retention in Web-based community college courses. Internet and Higher Education 9, 245-255,2006.
- Horton, William & Horton, Catherine,(2009).e-Learning Tools and Technologies, Wiley Publishing, Inc, USA.
- K.J. Kim, K.J. (2005). "Adult Learners" Motivation in Self – directed E-Learning; Unpublished Doctoral Dissertation, Indiana University.
- Khan BH,(2005). Managing e-learning: Design, delivery, implementation, and evaluation, PA: Information Science Publishing, Hershey.
- Morald, K. Moreno, G . Larsen, A. (2002)." web –based Learner , " www.findarticles.com,2002
- Muse Jr,H,E.(2003). The Web-based community college student: An examination of factors that lead to success and risk. Internet and Higher Education 6 , 241-261.
- Muse Jr,H,E.(2003). The Web-based community college student: An examination of factors that lead to success and risk. Internet and Higher Education 6 , 241-261.
- Park, J.-H., & Choi, H. J.(2009). "Factors Influencing Adult Learners' Decision to Drop Out or Persist in Online Learning". Educational Technology & Society,12 (4), 207 – 217.
- Parr, L. David. L. (2005)."A Case on the E-learning Program in the Cicely School District".Edgwood College,Edu Thesis, Abstract, 2005 <http://proquest.umi.com/pqdweb?RQT=306&DBId=G647>.
- Pratt, John R.,(2002). E-Learning: Is It Right for Your Organization?, Home Health Care Management & Practice 14(6): 471-474.
- Reeves,M.;Evaluation of Training ; London : The Industrial societg publishing , 1998.
- Schwartz,R.et al;,"Australian Training problems,"Journal of Australian Training Review;22(2), 1....

.uar ez ,T;M;,"Needs Assessment studies",in A LLevg(Ed), International Encgclopedia of curriculaun ; Pergamon Press ,1991.

Welsh,J,B.(2011). Identifying Factors that predict student success in community college online distance learning course". Unpublished doctoral dissertation. Retrieved <http://www.sageperformance.com/drjeffallen/Dissertation-Example/JohnelleWelch.pdf>

Wilhelm,L.A. (2003). "Virtual Learning from the Iowa High School Student Perspective".Doctorate Thesis,Lowa State University, 2003,<http://proquest.umi.com/pqdweb?RQT=306&DBId=G647>,

Pelgrum, w.J.&Anderson, A.C. (1999). Ict _monitor1999:voortgezet ondervijs, {Ict_monitor 1999:secondary education},Esched:universities twente,onderzoedscentrum Toege paste onder wijskunds Carlson, S.& Gadio , C.T.(2002).Teacher Professional development in the use of technology. N.W.D. and A. Draxler(Eds), Technologies for Education: Potential, Parameters and Prospects. PP. 118 132.

Paris: UNESCO.

Representation of barriers and strategies for establishing in-service teacher education

The aim of this study was to investigate the obstacles and strategies for establishing e-service education of teachers from the perspective of experts as a descriptive-survey method. In this study, purposive sampling method was used and information was collected through a "researcher-made" questionnaire. Based on theoretical foundations, eight barriers to in-service teacher education were identified and questioned. The validity of this questionnaire has been confirmed by the supervisors. To assess the reliability of the questionnaire for a sample group of 40 people and its reliability is determined by calculating the Cronbach's alpha coefficient. After the final implementation, data analysis was performed at two levels of descriptive and inferential statistics. 5) Percentage is the most important and financial barriers with (3.75) percent are the most important barriers. Among the solutions offered to overcome these obstacles, we can mention organizational (5.19) percent, legal (4.78) percent, technical (4.72) percent and executive (4.70) percent.

Key word: Teachers, in-service e-learning,, barriers, e-learning strategies.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی